

UDC classification: 355.551.1(470 + 571)

Завдання та форми бойового застосування збройних сил Російської Федерації під час стратегічних командно-штабних навчань серії “Кавказ”

Tasks and forms of battle application of military powers of Russian Federation during the strategic Command Post Exercise of series “Caucasus”

Павлунько Микола Я.*^{1 А}Посмітюх Олег^{2 А}Богатов Олег І.^{3 А}*Corresponding author: ¹ канд. військ. наук, доцент, кафедри, e-mail: ergidzey@ukr.net, ORCID: 0000-0001-8255-6245² канд. військ. наук, доцент, e-mail: ergidzey@ukr.net, ORCID: 0000-0002-4467-9532³ канд. техн. наук, доцент, e-mail: ergidzey@ukr.net, ORCID: 0000-0001-7342-7556^A Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ, УкраїнаMykola Pavlunko *^{1 А}Oleg Posmitukh^{2 А}Oleg Bogatov^{3 А}*Corresponding author: ¹ Candidate of Military Sciences, Associate Professor of the Department, e-mail: ergidzey@ukr.net, ORCID: 0000-0001-8255-6245² Candidate of Military Sciences, Associate Professor, e-mail: ergidzey@ukr.net, ORCID: 0000-0002-4467-9532³ Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, e-mail: ergidzey@ukr.net, ORCID: 0000-0001-7342-7556^A National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy, Kyiv, Ukraine

Received: February 1, 2022 | Revised: February 21, 2022 | Accepted: February 28, 2022

DOI: 10.33445/sds.2022.12.1.2

Мета роботи: виділити основні завдання, принципи та форми бойового застосування збройних сил РФ під час СКШН серії “Кавказ”.**Дизайн/Метод/Підхід дослідження:** в ході дослідження використовувалися методи теоретичного та емпіричного дослідження.**Результати дослідження:** встановлено, що головною метою СКШН серії “Кавказ” є демонстрація сили перед США і НАТО в Європі та відпрацювання сценарію підготовки до широкомасштабної війни з ними на Європейському ТВД із зосередженням головних зусиль на Чорноморському регіоні.**Теоретичні значення:** на основі аналізу стратегічних командно-штабних навчань серії “Кавказ” надала більш розширений перелік завдань, принципів та форм бойового застосування видів збройних сил РФ та надала характеристику кожного із етапів навчання.**Оригінальність/Цінність дослідження:** Це дослідження не тільки показує тактичні аспекти, які використовувалися під час проведення навчань і були висвітлені в засобах масової інформації, але й є комплексним аналізом стратегічних дій військ РФ в ході СКШН.**Тип статті:** Теоретична.**Ключові слова:** військові навчання, командно-штабні навчання, військові операції, оперативна та бойова підготовка.**Purpose:** there are identify the main tasks, principles, and forms of combat use of the armed forces of the Russian Federation during the exercises of the series “Caucasus”.**Design/Method/Approach:** methods of theoretical and empirical research were used in the course of the research.**Findings:** It was established that the main purpose of the Caucasus exercises is to demonstrate strength to the United States and NATO in Europe and to work out a scenario of preparation for a large-scale war with them at the European TCD with a focus on the Black Sea region.**Theoretical implications:** based on the analysis of strategic command and staff exercises of the series “Caucasus” provided a more extensive list of tasks, principles and forms of combat use of the armed forces of the Russian Federation and provided a description of each stage of training.**Originality/Value:** This study not only shows the tactical aspects that were used during the exercises, but also is a comprehensive analysis of the strategic actions of Russian troops during strategic exercises.**Paper type:** Theoretical.**Key words:** the soldiery maneuvers, the soldiery operations, the operation and combat training.

1. Вступ

В умовах сучасної Росії збройні сили (ЗС) країни є одним із основних інструментів РФ з реалізації її зовнішньої політики. Воєнна доктрина Росії, яка була прийнята в грудні 2014 року та доопрацьована, на основі положень нової Стратегії національної безпеки РФ від 2015 року, а також проєкту нової Воєнної доктрини, презентованої другого березня 2019 року на засіданні

Академії військових наук в Москві начальником генштабу ЗС РФ Валерієм Герасимовим, визначають основні завдання ЗС РФ виконання яких забезпечує неоімперську політику Росії.

Підтвердженням неоімперської політики РФ стали заяви главнокомандувача Сухопутних військ ЗС РФ Олега Салюкова про розвиток потенціалу для забезпечення інтересів РФ в локальних конфліктах у світі. Разом із стратегічними ядерними силами і асиметрією інтересів, цей потенціал дозволить РФ мати суттєвий вплив в районах її інтересів.

Це дозволяє РФ вибудовувати свої стратегічні цілі і щодо України – шляхом демонстрації потенціалу до ескалації по периметру спільного кордону стримувати і відлякувати більшість країн НАТО від розвитку відносин з Україною.

Головною метою стратегічних командно-штабних навчань (СКШН) ЗС Російської Федерації (РФ) серії “Кавказ”, як і СКШН серії “Захід”, є демонстрація сили перед США і НАТО в Європі, підтвердження фактичного повернення РФ до воєнної доктрини колишнього Радянського Союзу періоду “холодної війни”, яка передбачала можливість локальних збройних конфліктів та широкомасштабних війн між СРСР та США і НАТО, в т.ч. із застосуванням ядерної зброї.

2. Теоретичні основи дослідження

У Воєнній доктрині Росії 2014 року [1], та положеннях нової Стратегії національної безпеки РФ [2] від 2015 року визначаються основні завдання ЗС РФ, які практично випрацьовувалися в ході серії СКШН “Кавказ”. Можливості застосування ЗС РФ в різних військових операціях, з огляду практики оперативної і бойової підготовки військ, розглянути в наступних публікаціях:

у [3] проаналізовані завдання бойового застосування ЗС РФ на основних стратегічних (операційних) напрямках;

у [4] відмічено про відпрацювання питань застосування військ Північно-Кавказького військового округу в спеціальних операціях з примушення до миру в зонах збройних конфліктів;

у [5] висвітлена основна мета СКШН – підготовка військ Південного воєнного округу ЗС Росії на підвищення якості управління військами та апробацію сучасних автоматизованих систем органами військового управління, застосування високоточної зброї та нових зразків озброєння;

у [6] відмічена особливість СКШН, під час якого перевірено рівень підготовки органів військового управління щодо керівництва міжвидовими угрупованнями військ (сил), а також надана практика командирам, штабам в плануванні, підготовці та веденні воєнних дій Південного воєнного округу збройних сил Росії;

у [7] проаналізовано злагодженість дій всіх органів військового управління щодо керівництва міжвидовими угрупованнями військ (сил) на завершальному етапі СКШН на території Південного воєнного округу, в акваторіях Чорного та Каспійського морів;

у [8] трактується ціль сучасної політики Росії, яка прагне відігравати роль світової сили, розширюючи географію свого політичного, економічного та гуманітарного впливу, а також безпосередньої військової присутності поблизу кордонів України, Польщі, Естонії, Латвії під час військових навчань “Непорушне братерство-2016” під прапором Організації Договору про колективну безпеку (ОДКБ);

у [9] висвітлена стурбованість у Південно-східній Європі участю Російської Федерації у військових навчаннях російських, білоруських та сербських збройних сил “Слов’янське братерство-2016” та російсько-сербського навчання “Барс-2016” на території Сербії;

у [10] виділена консолідація та просування китайсько-російської всебічної стратегічної взаємодії та партнерства, а також поглиблення дружньої і практичної співпраці між збройними силами РФ і Китаю;

у [11] проаналізовано наслідки масштабних військових заходів Росії для України та світу.

3. Результати

Стратегічні командно-штабні навчання серії "Кавказ" є підсумковим етапом оперативної та бойової підготовки збройних сил Росії в рік його проведення. Як і навчання серії "Захід", СКШН "Кавказ" має на меті демонстрацію сили перед США і блоком НАТО, відпрацювання сценаріїв розв'язування і ведення збройних конфліктів в визначених регіонах та в цілому широкомасштабної війни на Європейському ТВД. У рамках СКШН "Кавказ" відпрацьовуються питання проведення операції міжвидового угруповання військ (сил) в Чорноморському регіоні.

В ході першого з навчань даної серії "Кавказ-2008" були відпрацьовані питання нападу на Грузію, а також зосереджено ударне угруповання російських військ поблизу грузинського кордону. В серпні 2008 року саме це угруповання і склало основу сил вторгнення до Грузії. При цьому за рахунок демонстративного застосування сили проти Грузії та відкритої окупації її територій РФ фактично показала, що Чорноморський регіон перебуває в сфері її виключного впливу [3,4]. Такі погляди Росії на Чорноморський регіон були підтверджені нею в ході СКШН "Кавказ-2012" [5].

В той же час, найбільш показовий та масштабний характер мало навчання "Кавказ-2016" [3, 6], яке проводилось в умовах відновлення протистояння між Росією та США і НАТО після російського нападу на Україну. З урахуванням цього під час навчання відпрацьовувались різні варіанти розширення Росією збройної агресії проти України, а також збройного конфлікту зі США та НАТО на Південно-Західному напрямку з можливістю його переростання у широкомасштабну війну, в т. ч. із застосуванням ядерної зброї [1-3].

Характерно, російська сторона не тільки не приховувала масштаби та спрямованість навчання "Кавказ-2016", але і робила особливий наголос на "оборонний" та "контртерористичний" характер СКШН [3, 6].

Активна фаза навчання відбулась у вересні 2016 року. При цьому причинами можливого переходу сторін від "холодної" війни до збройного протистояння розглядалися:

по перше – проведення РФ повномасштабної операції зі створення сухопутного коридору до Криму та Придністров'я (за сприятливих умов – захоплення всієї південно-східної України), що відповідно викликало втручання у ситуацію з боку США та НАТО на стороні України;

по друге – відбиття РФ військових дій України, яка підтримується в військовому відношенні США і НАТО, з відновлення контролю над Кримом [3, 7].

Як в першому, так і в другому випадках, окремо вирішувалися завдання захисту критично важливих об'єктів у тилкових районах Росії, а також недопущення дестабілізації обстановки в країні, як в результаті спеціальних дій противника, так і внаслідок виникнення соціальних заворушень через загострення проблем російської економіки.

Виходячи з наведеного сценарію, СКШН "Кавказ – 2016" проводилось у Південному ВО ЗС Росії за участю з'єднань і частин Західного та Центрального військових округів, а також ПКС, ПДВ, РВСП, Чорноморського, Балтійського і Північного флотів та Каспійської флотилії [3, 7].

Навчання включало декілька етапів, під час яких послідовно відпрацьовувалися всі заходи війни Росії проти США, НАТО і України, починаючи від мобілізації і закінчуючи нанесенням ракетно-ядерних ударів по території противника. При цьому на *першому етапі* вирішувались такі основні завдання:

- перевірка готовності федеральних органів виконавчої влади та підприємств оборонно-промислового комплексу РФ до дій в умовах воєнного часу. До перевірки залучались структурні підрозділи Мінкомзв'язку, Мінфіну, Мінпромторгу, Росрезерву та Центрального банку Росії. Зазначені структури координували, контролювали та забезпечували дії органів виконавчої влади з переходу на роботу в умовах воєнного часу, проведення мобілізаційного розгортання, а також здійснення заходів територіальної оборони.

- проведення мобілізації та розгортання військ територіальної оборони. На основі указу президента РФ від 17 липня 2015 року № 370 "Про створення мобілізаційного людського резерву збройних сил Російської Федерації" була проведена мобілізація громадян, які перебувають в запасі та уклали відповідні контракти з військовими частинами. Загалом було мобілізовано понад 4 тис. осіб у різних областях РФ. Зі згаданими особами проводились військові збори за визначеними спеціальностями.

Після цього на базі військових частин Південного і Центрального ВО та Північного флоту за участю резервістів (близько 700 осіб, призваних із запасу) були сформовані підрозділи територіальної оборони [3,7].

Крім того, окремо перевірялись мобілізаційні плани та запаси на підприємствах російської промисловості, а також їх готовність до виконання мобілізаційних завдань на поставку і ремонт озброєння, військової та спеціальної техніки в інтересах створюваного угруповання військ (сил).

Отриманий досвід був використаний при втіленні нової системи підготовки та накопичення мобілізаційних людських ресурсів. Зазначене має на меті забезпечення гарантованих можливостей доукомплектування військ у встановлені терміни підготовленим особовим складом, як в період мобілізації, так і для вирішення кризових ситуацій [3, 7].

Другий етап СКШН характеризувався розгортанням угруповань військ.

Так, на Південно-Західному напрямку РФ – поблизу кордону України та на Північному Кавказі були розгорнуті угруповання збройних сил Росії загальною чисельністю до 120 тис. військовослужбовців (з них – 100 тис. безпосередньо на кордоні України та на окупованих українських територіях).

Характерна особливість цього етапу – передислокація військ у Південному ВО для другого ешелону нарощування угруповання. Війська передислоковувались до регіону із глибини території Росії комбінованим способом – частина своїм ходом (перельотами авіації), частина залізничним та повітряним транспортом.

Найбільш масштабний характер мала передислокація з'єднань та частин 1-ї танкової армії Західного ВО, які здійснили комбінований марш протяжністю 1,7 тис. км на невідомі полігони на півдні Росії. В ході маршу 1-й мотострілецький полк 2-ї (Таманської) мотострілецької дивізії з ходу форсував річку Дон та захопив плацдарм на її правому (західному) березі.

Водночас на передові аеродроми була передислокована додаткова кількість літаків фронтової бомбардувальної авіації Су-24, Су-25 та Су-34 зі складу 4-ї (Південний ВО), 6-ї (Західний ВО) та 14-ї (Центральний ВО) армій ВПС та ППО Повітряно-космічних сил ЗС РФ. Основні ударні угруповання зосереджувались на аеродромах 1-ї змішаної авіаційної дивізії (штаб – н. п. Кримськ; аеродромах 960-го штурмового авіаційного полку (Приморськ-Ахтарськ), 559-го бомбардувального авіаційного полку (Морозовськ) та 368-го штурмового авіаційного полку (Будьонновськ), який у 2008 році приймав участь в збройній агресії Росії проти Грузії, 461-го штурмового авіаційного полку (Краснодар-Центральний)), а також 27-ї змішаної авіаційної дивізії (штаб – м. Севастополь; аеродром Гвардійське).

Як і на початку збройної агресії Росії проти України, були розгорнуті системи управління воєнного часу Південного та Західного ВО, в т. ч. польові рухомі командні пункти армій та підпорядкованих їм з'єднань і частин. При цьому застосовувалась Єдина система управління тактичної ланки, яка вже використовується Росією на сході України.

Під час навчання, із застосуванням засобів АСУ та зв'язку шостого покоління (в т. ч. супутникових та тропосферних радіостанцій, цифрових радіорелейних станцій Р-419МП "Андромеда-Д" та уніфікованих радіостанцій Р-166-05) відпрацьовувались питання координації дій Південного та Західного ВО на рівні МО РФ, і також управління військами від об'єднань до з'єднань, військових частин і підрозділів, включно батальйони тактичні групи.

Поряд з розгортанням угруповань сухопутних військ були розгорнуті також і групи

бойових кораблів Чорноморського, Балтійського і Північного флотів та Каспійської флотилії.

Зазначені дії Росії супроводжувались заходами з прикриття розгортання збройних сил, а також зриву процесу розгортання військ противника, у т. ч. шляхом нанесення ракетно-бомбових ударів по його території та блокування Чорноморської і Балтійської проток.

На полігонах у Ростовській та Астраханській областях Росії, а також у повітряному просторі над ними відпрацьовувались питання захисту повітряного простору РФ, у т. ч. з виконання завдань перехоплення повітряних цілей літаками винищувальної авіації, а також здійснення практичних стрільб розрахунками зенітно-ракетних комплексів С-300 "Фаворит", С-400 "Триумф" та зенітних ракетно-гарматних комплексів "Панцирь-С1".

У рамках протидії заходам противника зі зриву процесу розгортання російських військ вирішувались задачі нанесення ударів по:

- розвідувально-диверсійним групам на маршрутах висунання колон ЗС РФ – вертольотами армійської авіації;

- пунктам управління, артилерійським та ракетним позиціям противника у тактичній зоні, а також його оперативно-тактичним резервам – літаками фронтової авіації;

- іншим важливим об'єктам противника в оперативній та оперативно-стратегічній зонах – літаками дальньої (стратегічної) бомбардувальної авіації. Зокрема, два літаки Ту-95МС зі складу 22-ї важкої бомбардувальної авіаційної дивізії (184-го важкого бомбардувального авіаційного полку, аеродром Енгельс) здійснили політ над східною та центральною частинами Чорного моря, а також окупованим Кримом з відпрацюванням питань умовного пуску крилатих ракет.

Для управління діями авіації та ведення розвідки залучались літаки дальнього радіолокаційного виявлення (ДРЛВ) А-50М та А-50У зі складу 144-го авіаційного полку літаків ДРЛВ (аеродром Іваново-Північний) [3, 7].

На *третьому етапі* здійснювалось проведення наступальних та оборонних операцій під час нападу на Україну та оборони Криму.

Під час вирішення згаданих завдань ключовими були двосторонні тактичні навчання міжвидових угруповань військ бригадного рівня на полігонах Прудбой у Волгоградській області РФ та Опук в окупованому Кримі.

На навчання у Кримі залучалися частини та підрозділи 810-ї окремої бригади морської піхоти ЧФ РФ (м. Севастополь), 7-ї десантно-штурмової дивізії ПДВ ЗС РФ (м. Новоросійськ), 126-ї окремої бригади берегової оборони (н. п. Перевальне, Крим), 127-ї окремої розвідувальної бригади (м. Севастополь), 15-ї окремої ракетної бригади берегової оборони (м. Севастополь) та 1096-го окремого зенітно-ракетного полку (м. Севастополь).

На єдиному оперативному фоні з навчаннями ЗС РФ у Південному ВО проводилась також і низка окремих тактичних навчань в інших регіонах Росії та на території її союзників. Зокрема, у Курській області здійснювались умовні стрільби оперативно-тактичними ракетами (ОТР) "Точка-У" зі складу 448-ї ракетної бригади (Курський район, п. Маршала Жукова) Західного ВО. При цьому силами 27-ї окремої бригади РХБз (м. Курськ) забезпечувалось маскування позицій ракетників шляхом постановки димових завіс. Водночас на полігоні Капустин Яр в Астраханській області РФ здійснювались реальні пуски ОТР "Искандер-М" зі складу 20-ї ракетної бригади Південного ВО. Питання висадки та відбиття морських десантів зі створенням відповідних корабельних груп та розгортанням підрозділів берегової оборони відпрацьовувались на Північному, Балтійському флотах та у Каспійській флотилії ЗС РФ [3, 7].

До окремих заходів СКШН "Кавказ-2016" можливо також віднести навчання країн-членів ОДКБ "Непорушне братерство-2016" поблизу північного кордону України на білоруській території за участю підрозділів збройних сил Росії, Білорусі, Вірменії, Казахстану, Киргизстану та Таджикистану, а також навчання Об'єднаної групи російських військ на території Придністровського регіону Молдови спільно зі збройними формуваннями самопроголошеної ПМР, які проводились поблизу південно-західного кордону України. Фактично до навчання

“Кавказ-2016” залучались і частини ЗС РФ на окупованих територіях України на Донбасі, які переводились у підвищені ступені бойової готовності. Тим самим відпрацьовувались питання нападу на Україну та відволікання її уваги від згаданих напрямків [3, 7, 8].

Четвертий етап СКШН характеризувався розгортанням дій збройних сил РФ та її союзників у стратегічній глибині території противника – в районі південного флангу НАТО на Балканах. Відпрацювання цього епізоду здійснювалося в ході спільного навчання російських, білоруських та сербських збройних сил “Слов’янське братерство-2016” та російсько-сербського навчання “Барс-2016” в Сербії у вересні-жовтні 2016 року [3, 9].

На *п’ятому етапі* СКШН, у випадку переростання війни в ядерну фазу, нанесення ракетно-ядерних ударів по території противника. Зокрема, здійснювались реальні пуски МБР “Тополь-М”.

Згідно зі сценарієм, війна РФ проти США, НАТО і України на Південно-Західному напрямку супроводжувалась діями РФ з відволікання уваги та зусиль Сполучених Штатів Америки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Зокрема, у вересні 2016 року в Південно-Китайському морі було проведено російсько-китайське навчання “Спільне море-2016”.

В ході навчання відпрацьовувались питання захоплення островів та встановлення контролю над ними. Згідно з офіційним повідомленням, навчання було частиною щорічних дій з консолідації та просування стратегічного партнерства між РФ та КНР, а також поглиблення співробітництва збройних сил двох країн.

Разом з тим, реальну мету навчання засвідчує факт його проведення в районі спірних островів, де також відбуваються систематичні маневри ВМС США спільно з потенційними противниками КНР і РФ – Японією і Південною Кореєю [3, 10].

Наступне навчання серії “Кавказ” – СКШН “Кавказ-2020” проходили протягом 21-26 вересня 2020 року. Проте їм передувала значна підготовча робота, яка компенсувала те, що з’єднання Південного військового округу (Південного ВО), як і решта ЗС РФ, протягом пандемії COVID-19 кратно зменшили темпи тренувань.

З початку, 17-21 липня, пройшла раптова перевірка сил Південному ВО, частково Західного ВО, а також Повітрянодесантних військ (ПДВ) і флоту. Всього до перевірки було залучено до 150 000 солдат, до 400 повітряних апаратів, до 26 000 зразків озброєння та військової техніки, до 100 кораблів і суден забезпечення [11].

Далі, протягом 10-21 серпня, в Південному ВО пройшли навчання за видами забезпечення військ (сил). Всього до цих заходів було залучено до 6 000 осіб і 750 одиниць техніки [11].

Під час СКШН “Кавказ-2020” відпрацьовувались нові положення доктрини “Глибокої операції”, яка була розроблена в СРСР ще в 1930 роки і яка тепер зводиться до наступних етапів:

- боротьба з крилатими ракетами і БПЛА противника;
- вогневий і електронний вплив на всю глибину бойового порядку противника;
- вертикальні охоплення десантами різних типів;
- ведення бойових дій самостійно, в відриві від основних сил на основі батальйонних і ротних тактичних груп із засобами посилення;
- здійснення глибоких рейдів, охопленнь і обходів.

В сукупності ці елементи спрямовані на швидке знищення всієї системи оборони противника шляхом знищення (захоплення) ключових вузлів і, як наслідок, попередження ефективного переходу противника із стану миру до стану війни.

В рамках СКШН “Кавказ-2020” ЗС РФ щонайменше двічі тренувалися відбити масові ракетно-авіаційні удари. Таким чином РФ готувалася до можливого зіткнення з силами США і НАТО, які в рамках бойових дій активно використовують домінування як в повітрі так і на морі. Загалом було задіяні від 80 до 100 до оперативно-тактичних літаків різних типів і бомбардувальників дальньої авіації, до 80 вертольотів різних типів, які забезпечували перекидання військ (сил) і надання вогневої підтримки.

Доволі активними були дії Чорноморського флоту і Каспійської флотилії. В море було

виведено до 40 % від основного бойового складу Чорноморського флоту (20 кораблів і катерів), проводились стрільби наземних протикорабельних ракетних комплексів "Бал" і "Бастіон", крилатої ракети "Калібр" із підводного човна, десантування сил із моря на Таманському півострові.

Окремо катери і авіація Чорноморського флоту тренувалися наносити комбіновані ракетно-бомбові удари по надводним кораблям умовного противника.

Загалом же РФ на морі показали елементи так званої зони заборони і обмеження доступу (anti-access/area denial).

В ході навчання відпрацьовувалось застосування десантів. Залучено було до 3500 особового складу ПДВ і до 1000 одиниць техніки. Десант виконував завдання з вертикального охоплення противника, яке дозволило наносити удари в тил чи фланг основним силам ворога, руйнуючи його систему оборони в оперативній глибині.

Для нанесення ударів на оперативну і тактичну глибину оборони противника, на полігоні Капустин Яр, для підготовки і супроводження наступу було задіяні два дивізії ОТРК "Искандер-М", один дивізіон ТРК "Точка-У", дивізіон РСЗВ "Торнадо-С", 17 артилерійських дивізіонів (8 реактивних і 9 гаубичних). Вони відпрацьовували знищення ключових вузлів оборони умовного противника, таких як командні пункти і загальне ослаблення системи оборони.

Активно використовувалась артилерія для надання вогневої підтримки наземним підрозділам двох загальновійськових армій – 58-ї і зі складу Західного ВО 20-ї армії – з метою оточення і нейтралізації ворожих сил.

В рамках СКШН "Кавказ-2020" ЗС РФ двічі тренувалися у відбитті масованих ракетно-авіаційних ударів, що підтверджує напрямок підготовки РФ до можливого зіткнення з силами США і НАТО, які в рамках ведення бойових дій активно використовують домінування в повітрі в якості одного із ключових факторів досягнення поставлених цілей.

Під час СКШН "Кавказ-2020" одним з питань, на яке зверталось особлива увага, було відпрацювання завдань щодо завоювання і утримування домінування в інформаційному просторі – здатності швидше збирати, обробляти і застосовувати інформацію ніж противник. Саме домінування в інформаційній сфері визначається державами розвинутими в військовому відношенні, як вирішальний фактор перемоги в майбутніх війнах високої інтенсивності. Для реалізації відповідного завдання, використовувалося до 50 БПЛА (типу "Орлан-10", "Тахион", "Застава", "Форпост"), які забезпечували ведення швидкої розвідки в реальному вимірі часу.

Паралельно використовувалися системи РЕБ різних типів (комплекс "Борисоглебськ-2", автоматизовані станції РЕП "Красуха-4"), які працювали по системам управління умовного противника і прикривали свої мобільні командні пункти та інші радіоелектронні об'єкти.

Таким чином, в сукупності інформаційне домінування і максимальна керованість власними силами, визначена основою для максимально ефективного кінетичного і некінетичного ураження противника в рамках масштабних наступальних операцій.

В рамках завершального епізоду, підрозділи ПДВ відпрацьовували новий прийом – дії в мобільному ешелоні. Його сутність полягала у висадці десанту в тил противника спроможного, з одного боку стримувати підхід його оперативних резервів, а з іншого, вести бойові дії з дезорганізації його тилу з метою створення основи для успішного проведення наступальної операції.

Фінальним епізодом СКШН "Кавказ-2020" було проведення флангових ударів двох загальновійськових армій – 58-ї і 20-ї – з метою оточення і нейтралізації відповідного угруповання противника.

4. Висновки

З проведеного аналізу випливає, що по часу проведення СКШН серії “Кавказ” проводились в періоди загострення відносин між Росією та США і НАТО, а також під час підготовки РФ до різного роду масштабних військових операцій проти її противників.

Головною метою СКШН серії “Кавказ” є демонстрація сили перед США і НАТО в Європі та відпрацювання сценарію підготовки до широкомасштабної війни з ними на Європейському ТВД із зосередженням головних зусиль на Чорноморському регіоні. При цьому вирішуються завдання організації та проведення наступальних і оборонних операцій.

Як правило, СКШН серії “Кавказ” як і СКШН “Захід” проводились як демонстрація готовності до військового протистояння зі США та НАТО у випадку втручання їх у військові дії Росії на теренах пострадянських республік, при цьому Керівництвом РФ характер СКШН визначався як суто “оборонний”, що має “контртерористичну” спрямованість та “ненаправленість проти будь-яких інших країн”.

СКШН “Кавказ – 2016” починались з мобілізації і закінчувались нанесенням ракетно-ядерних ударів по території противника. В ході СКШН відпрацьовувалися плани розширення масштабів збройної агресії проти України. Таким чином залишається ймовірність збройної агресії Росії, яка, незважаючи на певне зниження інтенсивності бойових дій на Донбасі, готова до військового вторгнення в Україну в т. ч. у вигляді повномасштабної наступальної операції.

СКШН “Кавказ – 2020” проходили в рамках перевірки всієї системи оборони країни. Перш за все, мова йшла про перевірку елементів поточної доктрини ведення операцій, а також внесення до неї необхідних уточнень. Окремо перевірялась здатність командного складу планувати і проводити операції відповідно до цієї доктрини.

На сьогоднішній день командуванням ЗС РФ поки що розглядаються обмежені варіанти конфліктів та війн із Заходом у рамках окремих регіонів. Разом з тим, у подальшій перспективі, по мірі нарощування угруповань військ ЗС РФ в європейських регіонах країни та США і НАТО в країнах Центрально-Східної Європи і Балтії, слід очікувати також переходу військового командування Росії до реалізації більш масштабних варіантів війн та, відповідно розширення масштабів СКШН і інших заходів оперативної та бойової підготовки.

5. Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

6. Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Военна доктрина Росії. 2014. [Електронний ресурс] – URL : <https://militaryarms.ru>.
2. Стратегія національної безпеки РФ. 2015. [Електронний ресурс] – URL : <https://rg.ru>nac-bezopasnost-sate-doc>.
3. Завдання бойового застосування Збройних Сил Росії на основних стратегічних (операційних) напрямках [Електронний ресурс] – URL : <https://www.bintel.com.ua>

References

1. *Voyenna doktryna Rosiyi. 2014.* [Russia's military doctrine. 2014.]. – Available from : <https://militaryarms.ru>. (in Russian)
2. *Stratehiya natsional'noyi bezpeky RF. 2015.* [National Security Strategy of 2015.] – Available from : <https://rg.ru>nac-bezopasnost-sate-doc>. (in Russian)
3. *Zavdannya boyovoho zastosuvannya Zbroynykh Syl Rosiyi na osnovnykh stratehichnykh (operatsiynykh) napryamkakh* [Tasks of combat use of the Armed Forces of Russia in the main strategic (operational) areas] – Available from : <https://www.bintel.com.ua>. (in Russian)

4. Грузия заявляет об агрессии России в связи с учениями “Кавказ-2008” в ЮФО [Электронный ресурс] – URL : <https://www.kavkaz-uzel.eu>
5. Стратегическое командно-штабное учение “Кавказ-2012” [Электронный ресурс] – URL : https://function.mil.ru/news_pa
6. Стратегическое командно-штабное учение “Кавказ-2016” [Электронный ресурс] – URL : <https://structure.mil.ru>
7. “Кавказ-2016” – экзамен на воинское мастерство [Электронный ресурс] – URL : <https://function.mil.ru>
8. Лубківський М. Дії Росії скидаються на сплановану системну експансію [Электронный ресурс] – URL : <http://ukr/lb.ua>.
9. Лубківський М. На Балканах стурбовані участю РФ у військових навчаннях у Сербії [Электронный ресурс] – URL : <http://ukr/lb.ua>.
10. Росія та Китай розпочали спільні військово-морські навчання [Электронный ресурс] – URL : <https://www.radiosvoboda.org/>.
11. Учения “Кавказ-2020”: последствия масштабных военных мероприятий России для Украины и мира [Электронный ресурс] – URL : <https://www.liga.net>
4. *Hruzyya zayavlyayet ob ahressyy Rossyy v svyazy s uchenyamy “Kavkaz-2008” v YUFO* [Georgia declares Russia's aggression in connection with the “Caucasus-2008” exercises in the Southern Federal District] – Available from : <https://www.kavkaz-uzel.eu>. (in Russian)
5. *Stratehycheskoe komandno-shtabnoe uchenye “Kavkaz-2012”* [Strategic Command and Staff Exercise “Caucasus-2012”] – Available from : https://function.mil.ru/news_pa. (in Russian)
6. *Stratehycheskoe komandno-shtabnoe uchenye “Kavkaz-2016”* [Strategic Command and Staff Exercise “Caucasus-2016”] – Available from : <https://structure.mil.ru>. (in Russian)
7. *“Kavkaz-2016” – ékzamen na voynskoe masterstvo* [“Caucasus-2016” – exam for military skills] – Available from : <https://function.mil.ru>. (in Russian)
8. *Lubkivsky M. Diyi Rosiyi skydayut'sya na splanovanu sistemnu ekspansiyu* [Russia's actions are reminiscent of the planned systemic expansion] – Available from : <http://ukr/lb.ua>. (in Ukrainian)
9. *Lubkivsky M. Na Balkanakh sturbovani uchastyu RF u viys'kovykh navchannyakh u Serbii* [In the Balkans are concerned about Russia's participation in military exercises in Serbia] – Available from : <http://ukr/lb.ua>. (in Ukrainian)
10. *Rosiya ta Kytay rozpochaly spil'ni viys'kovo-mors'ki navchannya* [Russia and China have launched a joint naval exercise] – Available from : <https://www.radiosvoboda.org/>. (in Ukrainian)
11. *Ucheniya “Kavkaz-2020”: posledstviya masshtabnykh voyennykh meropriyatiy Rossii dlya Ukrainy i mira* [Exercises “Caucasus 2020”: the consequences of large-scale military activities in Russia for Ukraine and the world] – Available from : <https://www.liga.net>. (in Ukrainian)